Statistika příčin smrti v ČR

Šárka Daňková
sarka.dankova@uzis.cz

www.uzis.cz

Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky
Institute of Health Information and Statistics of the Czech Republic

Informace o zemřelých a příčinách smrti

- Vstupní data pocházejí ze 2 zdrojů: Data z evidence ÚZIS (příčiny smrti) a data z evidence ČSÚ (úmrtí na základě informací z matričních hlášení)

- **List o prohlídce zemřelého** (LPZ) vyplňuje lékař, který zemřelého ohledává a konstatuje smrt, vyplnění buď elektronicky nebo na papír = **CERTIFIKACE**

- Pro statistické účely se provádí výběr základní příčiny smrti ze všech diagnóz uvedených na LPZ = **KÓDOVÁNÍ**
  - Statistiky dle základní příčiny smrti
  - Vícenásobné příčiny smrti

Předávání informací na LPZ v ČR

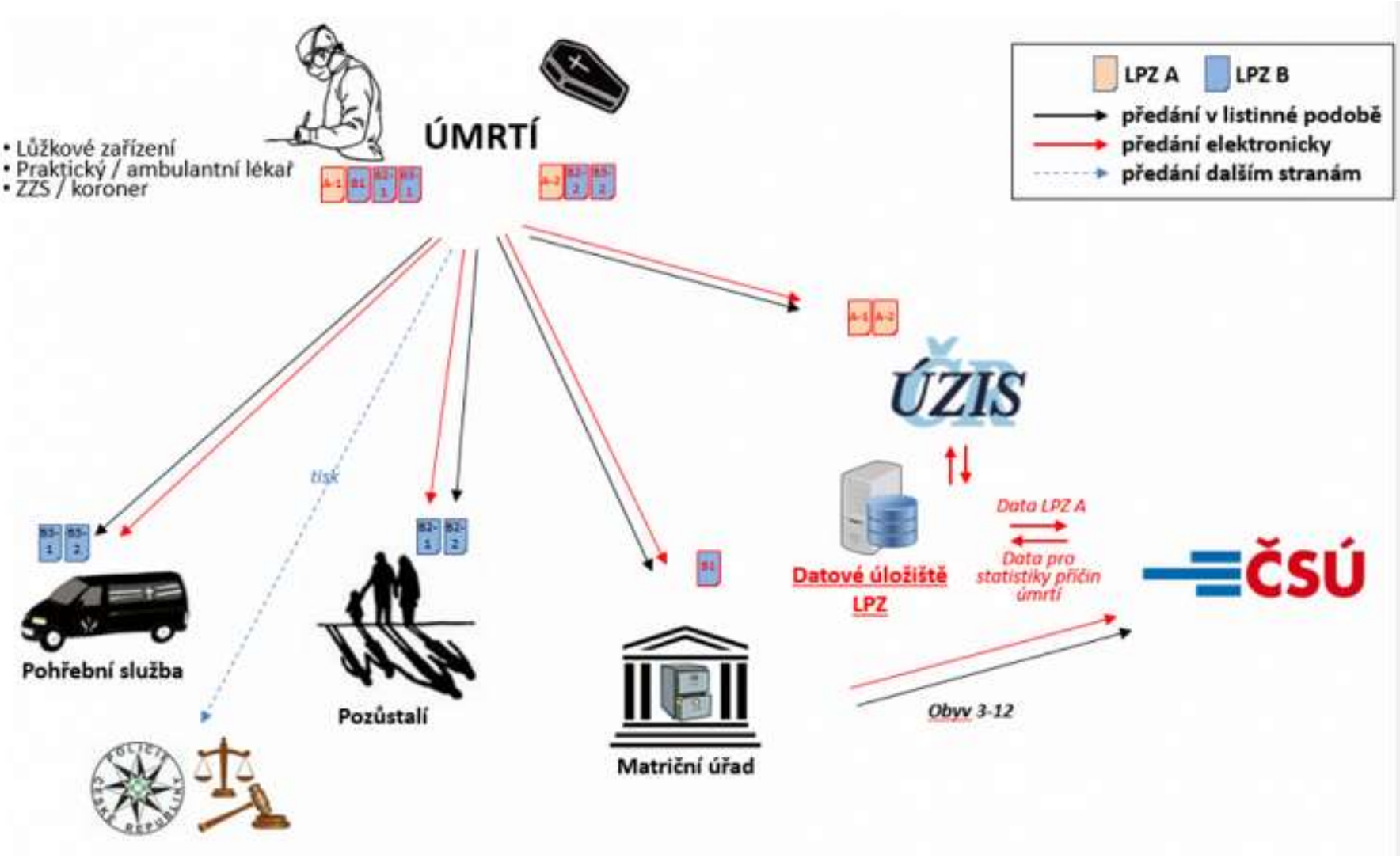

CERTIFIKACE

- Postup při úmrtí je ošetřen legislativně
  - Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách
  - Vyhláška 297/2012 Sb., o Listu o prohlídce zemřelého, ve znění pozdějších předpisů
- LPZ se člení na několik dílčích částí, které jsou předávány na příslušná místa (část A1 a A2 pro ÚZIS – obsahuje informace o diagnózách, části B neobsahují informace o diagnózách)
- Na základě LPZ provádí matrika zápis do Knihy úmrtí a vyplňuje statistické hlášení, které předává ČSÚ.
- Informace o příčinách smrti jsou předávány na ÚZIS, který je dále postupuje ČSÚ. Zde se oba zdroje spojují.

Předávání dat do registru ÚZIS ČR

- Většinou elektronicky (70 %)
- Výčet položek, které je nutné dodat
- Seznam předdefinovaných kontrol a požadavků na data (formáty, možné hodnoty, číselníky)
- Většinou předání datovou dávkou (hromadně) nebo pomocí elektronického formuláře (jednotlivě)
- Problematické předávání dat mezi prohlížejícím lékařem a pitvou
- Jednotná technologická platforma – eREG – jedno místo, kam se uživatel přihlásí a má zde k dispozici všechny registry, do kterých je nutné předávat data – aktuálně provádíme přípravu registru LPZ pro tento způsob předávání dat

CERTIFIKACE: Posloupnost je základ

- Postup jak vyplnit LPZ je dán v Instrukční příručce MKN-10
- Posloupnost se uvádí zpětně od základní příčiny smrti na nejnižším řádku až k bezprostřední příčině
- Jiné stavy = stavy, které nestojí v samotné posloupnosti, ale mohly ke smrti přispět – část II.
- Doba trvání – důležitá pro rekonstrukci posloupnosti a identifikaci vazeb mezi jednotlivými diagnózami
- Neuvádí se diagnózy, které se smrtí nesouvisejí

17. Příčina smrti	Slovní popis stavu	Kód MKN	Přibližná doba trvání stavu (je-li známa)
I. Nemoc (stav), který(á) přímo vedl(a) ke smrti (bezprostřední příčina smrti)	a) Selhání jater (jako následek)	K72.0	2 dny
Nemoci, stavy, které vedly k příčině uvedené výše, základní příčina smrti je uvedena jako poslední	b) Obstrukce žlučovodu (jako následek)	K83.1	1 týden
	c) Karcinom hlavy pankreatu (jako následek)	C25.0	7 měsíců
	d)		
II. Jiné závažné stavy nebo změny, které přispěly ke smrti, ale nevztahují se k nemoci nebo stavu, který smrt způsobil	hypertenze	I10	roky

KÓDOVÁNÍ - výběr základní příčiny smrti

- Podle pravidel obsažených v Instrukční příručce MKN-10
- Nalezení výchozího bodu – Starting Point probíhá dle 8 kroků označených SP1-SP8
- Po aplikaci SP1-SP8 máme vybranou prozatímní základní příčinu, následuje aplikace modifikačních pokynů M1-M4
- Aplikace specifických pokynů a případů vazeb
  - Odhlíží se od triviálních stavů a od nepřesně vymezených stavů
  - Uvažují se specifické případy vazeb několika diagnóz navzájem
- Aplikace pravidel pro výběr základní příčiny smrti je velice náročná a vyžaduje odbornou znalost možných vazeb a posloupností. Je prováděna na ČSÚ, od roku 2011 s využitím automatizovaného softwaru IRIS
- Pravidla podléhají změnám a aktualizacím ze strany WHO

Zpracování statistiky příčin smrti

- V roce 2007 bylo v ČR do manuálního kódování zavedeno využívání tzv. ACME tabulek, které upřesňují vazby jednotlivých diagnoz
- Od roku 2011 byl v ČR zaveden systém IRIS, který pravidla MKN aplikuje (s využitím ACME tabulek) a automaticky vyhodnocuje základní příčinu smrti
- Pravidla pro výběr základní příčiny smrti se v čase mění
- V rámci pravidelných aktualizací se mění i výčet diagnóz, které je možné na LPZ uvádět
- V roce 2012 byl na LPZ nově zaveden řádek d) (do té doby pouze 3 řádky – a), b), c)
- Ne všichni lékaři, kteří LPZ vyplňují, mají znalost správného postupu při vyplnění LPZ
- Každá změna v popsaném procesu má vliv na výsledné statistiky

Počet zemřelých na vybrané diagnózy

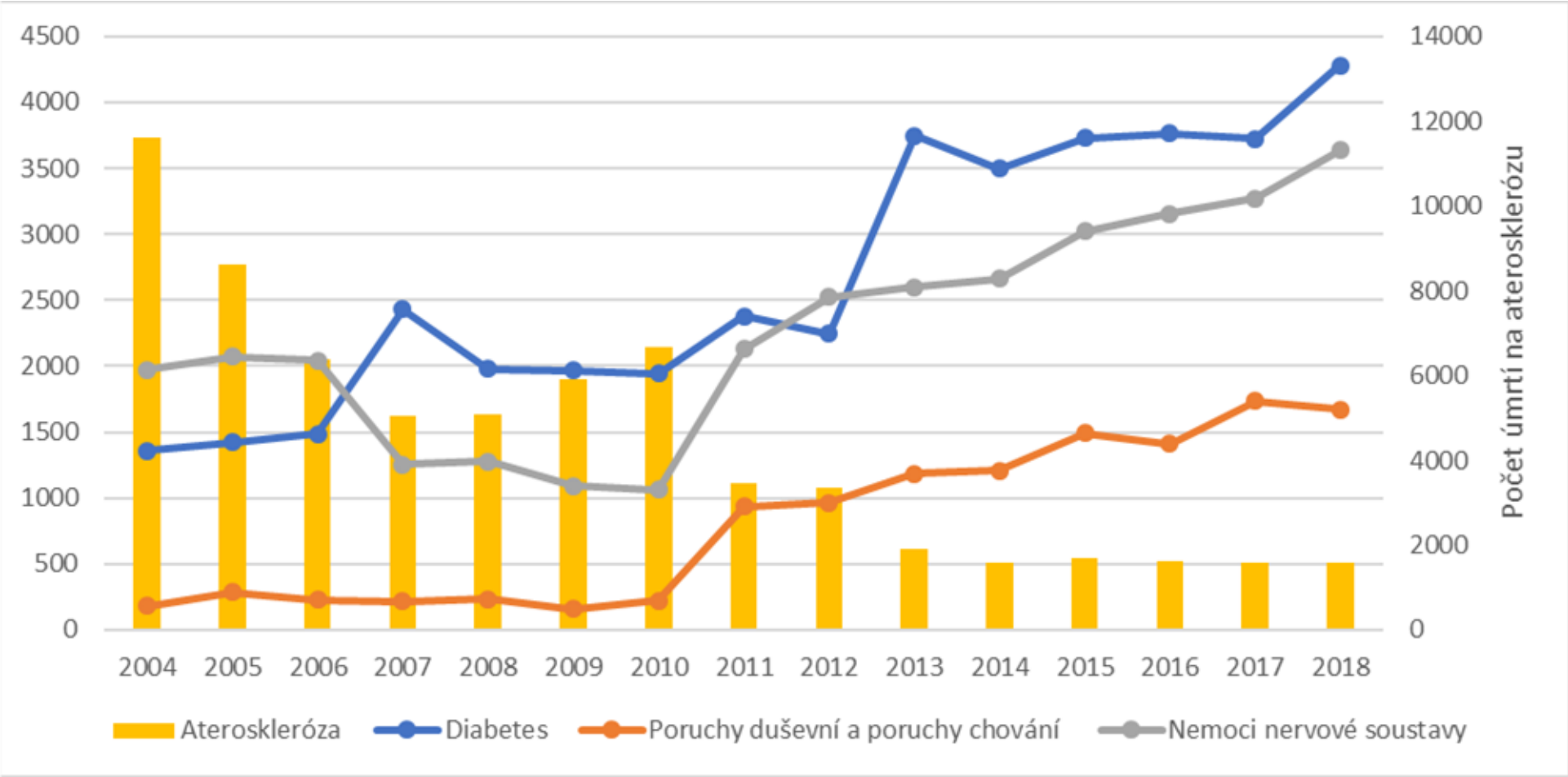

Zdroj: ČSÚ

Struktura zemřelých dle příčin a pohlaví, 2018

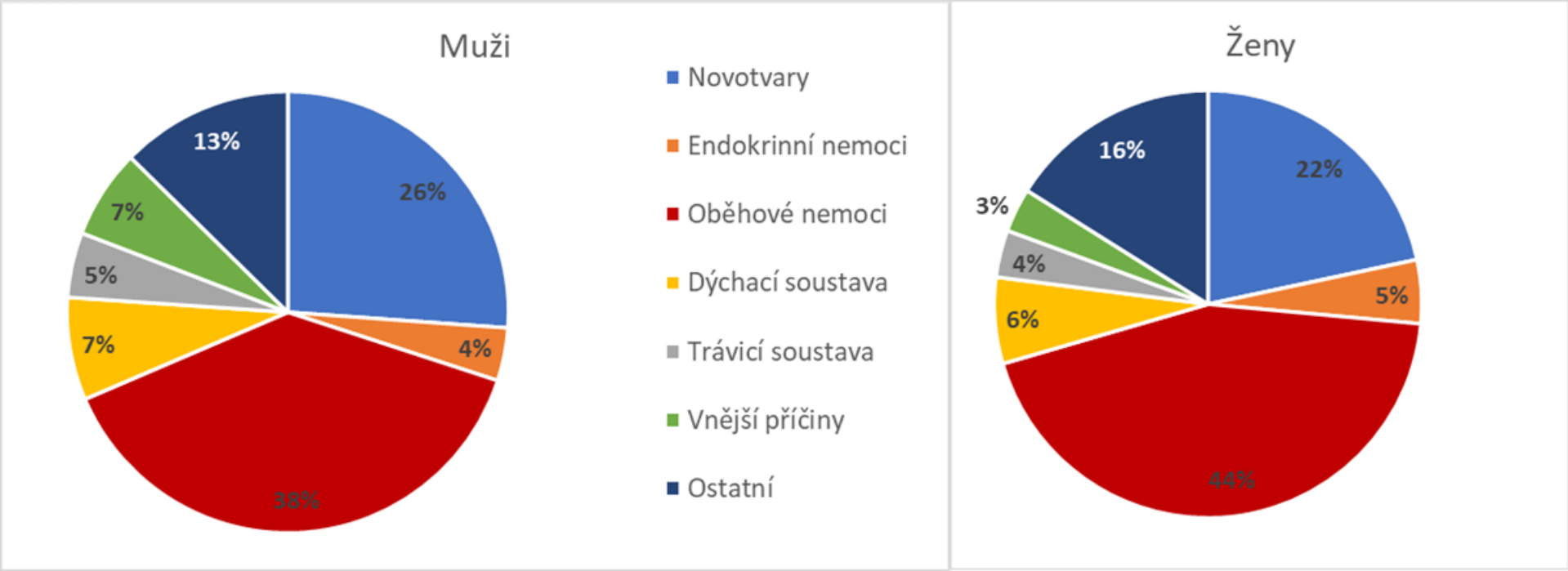

Zdroj: ČSÚ

Struktura zemřelých podle příčin a věku, 2018

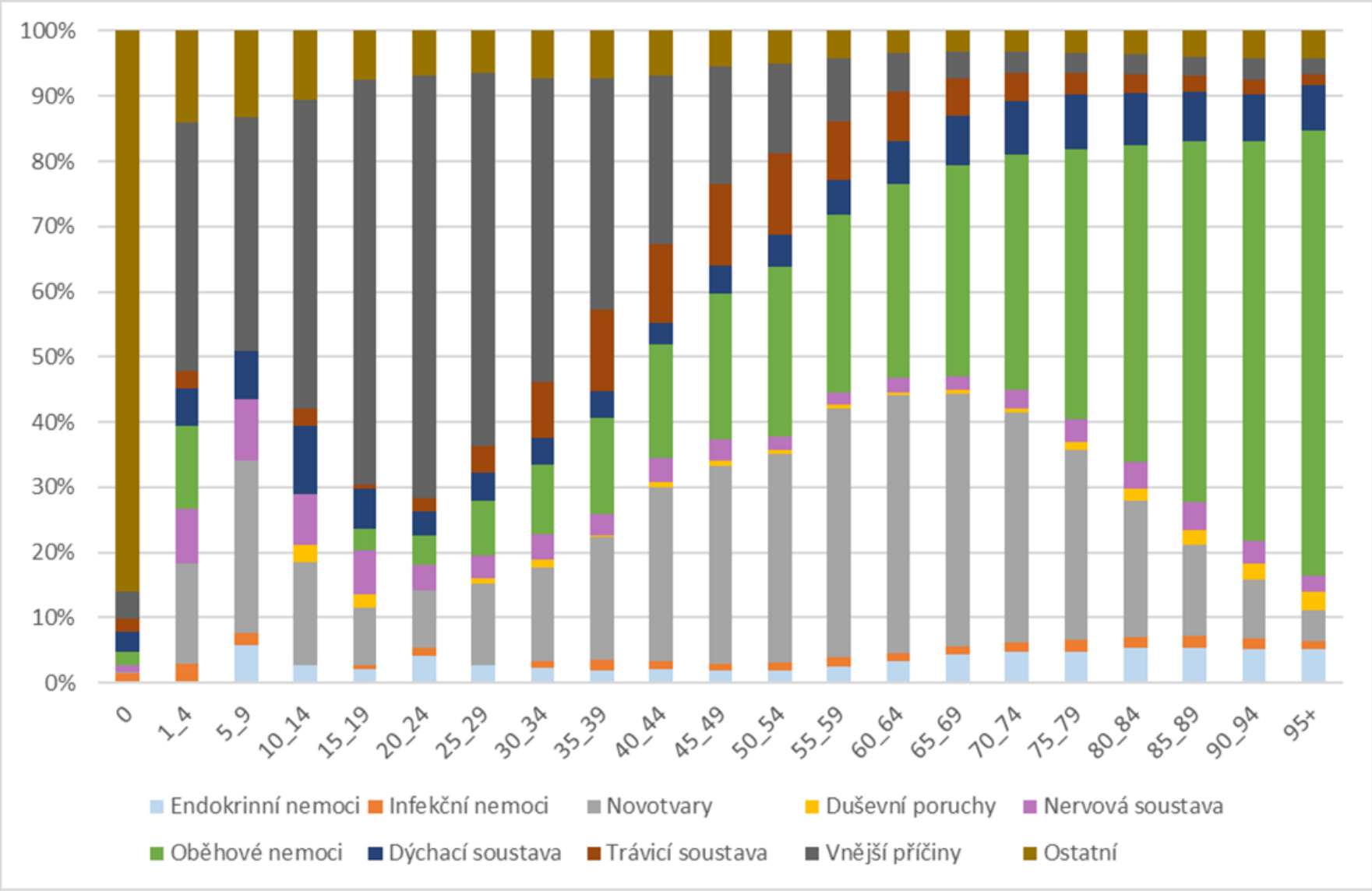

Zdroj: ČSÚ

Gustave Doré, *La confusion des langues*

MKN-10

- V roce 1994 vešla v ČR v platnost doposud aktuální 10. decenální revize (MKN-10 /ICD-10)
- MKN-10 je publikována jako třísvazková kniha obsahující Tabelární seznam, Instrukční příručku a Abecední seznam – pro korektní použití klasifikace je třeba všech svazků
- Kromě decenálních revizí funguje složitý aktualizační proces, kdy každý rok mohou vstoupit v platnost opravy a změny, jednou za 3 roky pak změny většího charakteru (major update) - **Větší aktualizace od uvedení v roce 1994 vešly v platnost v letech 2009, 2012, 2013, 2014**
- Některé státy vyvinuly vlastní rozšířené verze klasifikace MKN, například ICD-10-CM (Clinical modifications), ICD-10-AM (Australian modification), ICD-10-GM (Německo), ICD-10-CA (Kanada), ICD-10-BE (Belgie), Slovensko…

MKN - 11

- Na 72. Světovém zdravotnickém shromáždění v květnu 2019, byla přijata MKN-11, která vstoupí v platnost 1. ledna 2022
- MKN-11 je plně elektronická, umožňuje zaznamenávat více podrobností o daném stavu a její použití a implementace je výrazně jednodušší
- Klasifikace je vícerozměrná, obsahuje řadu dílčích třídění a rozšiřujících kódů umožňujících zakódování řady podrobností daného případu
- Základem je tzv. **Foundation**, přehled základních termínů
- Nadstavba v podobě browseru https://icd.who.int/browse11/l-m/en a coding toolu https://icd.who.int/devct11/icd11_mms/en/current#/
- Bude nutné se vypořádat se změnou zařazení některých dg. do jiné kapitoly – např. mozkový infarkt – nebude v kapitole nemocí oběhové soustavy, ale v kapitole neurologických onemocnění

Děkuji za pozornost !

http://www.uzis.cz/registry-nzis/list-prohlidce-zemreleho